

Fietsplezier voor iedereen

In dit artikel staat het leren fietsen van jonge kinderen centraal. Lange tijd werd dit beschouwd als een vanzelfsprekende culturele activiteit, waarvoor niemand anders verantwoordelijk was dan bijvoorbeeld je ouders, je buurvrouw of je grote zus. Op de een of andere manier hebben de meeste Nederlandse kinderen in hun jeugd 'gewoon' leren fietsen, maar dat ligt tegenwoordig anders. Redenerend vanuit het bestrijden van kansenongelijkheid wordt een pleidooi gevoerd voor fietslessen in het buitenspeel-curriculum en/of de gymlessen van kleuters. Hoe dat gaat en wat daarin beleefd kan worden, wordt hieronder toegelicht. Er is gekozen voor een afwisseling van flarden uit de praktijk – en verdieping op het niveau van mobiliteitsarmoede en kinderrechten. | Corina van Doodewaard

Vrijdag: kom op je fietsdag

Het is vrijdagochtend, vroeg in de morgen. De kinderen zijn net naar binnen gebracht en hun ouders vertrekken weer. Het plein is bijna klaar om de 34 kleuters te ontvangen. Vier studenten zetten nog wat klaar en nemen de koffie van de conciërge met liefde in ontvangst. Zo meteen komen ze allemaal tegelijk naar buiten want alle leerlingen van groep 1 en 2 doen mee. Zij zijn hier voor een fietsproject dat werd opgestart op deze school waar 24 van de 34 kleuters nooit fietst. Een school waar de meesten nog nooit op de fiets naar school zijn gekomen. Waar vijf kleuters geen eigen fiets hebben en hun ouders daar ook geen financiële middelen voor hebben.

Fietsles: is dat nodig?

Lange tijd was leren fietsen in Nederland zo vanzelfsprekend dat niemand zich afvroeg hoe kinderen dat leerden. In de buurt, op de camping, zelf op pad of onder begeleiding van je ouders of je grote broer – iedereen leek vanzelf te leren fietsen. En op enig moment kwamen kinderen op de fiets naar school – al dan niet begeleid met een hand in de nek door hun ouders. Het schoolbeeld van vandaag de dag is veel diverser. Veel kinderen komen lopend en fietsend naar school, maar ook steeds vaker met de auto of ingeladen in de bakfiets. Een grote groep kinderen fietst niet of haakt af voordat ze ooit de kans hebben gekregen om ermee in aanraking te komen (Citydeal Fietsen voor iedereen, 2026). In beleidstermen wordt dan gesproken over mobiliteitsarmoede (Gonzalez et al., 2022).

Mobiliteitsarmoede

Bij mobiliteitsarmoede staat de mate waarin je zelfstandig op pad kunt in de Nederlandse maatschappij onder druk. Als kinderen niet kunnen of niet leren fietsen zijn hun kansen om er zelf op uit te trekken in de Nederlandse samenleving te beperkt. Met alle gevolgen van dien. Want wie niet leert fietsen, heeft daar zijn hele leven last van. Dat is onacceptabel in een land als Nederland, waar fietsen zo met de

cultuur verweven is. Denkend vanuit een kritisch pedagogisch perspectief roept dit onherroepelijk op tot actie om ervoor te zorgen dat alle kinderen kunnen meedoen en dat er gestreden moet worden om deze kansenongelijkheid te verkleinen.

Directrice in het nieuws

En ze zei: Wij vinden fietsen heel belangrijk omdat het een stukje van je autonomie ontwikkeling is. Van je zelfstandigheid. Als blijkt dat je als kind niet kunt fietsen, dan mis je ook een stukje in je ontwikkeling. Als je wat ouder wordt en niet kunt fietsen, dan kun je niet naar de bibliotheek, niet naar de sportclub. Dan mis je echt van alles, dus ja dat maakt wel dat wij het heel belangrijk vinden...

Om iets te doen aan kansenongelijkheid en de mobiliteitsarmoede te verkleinen helpt het niet om kinderen te stigmatiseren. Op scholen waar alle kinderen kunnen fietsen is dat misschien niet aan de orde, maar op scholen waar sommige kinderen niet fietsen en anderen wel, spelen stigma's al snel een rol (Soares & Glaser, 2025). Dan wordt gezocht naar de oorzaak waarom een groep kinderen nog niet kan fietsen – en dikwijls leidt dat opnieuw tot buitensluiting en stigmatisering (bijvoorbeeld op basis van ongelijke inkomens of afkomst). In mijn ogen zouden fietsprojecten alle kinderen moeten insluiten en geen onderscheid moeten maken tussen wie misschien al wel of nog niet kan fietsen. Fietsplezier moet mogelijk zijn voor ieder kind, op diens eigen manier. Dat leidt tot andere projecten dan fietslessen NA schooltijd en alleen voor wie het nog niet kan. Als fietsles een integraal onderdeel wordt van het buitenspeel-curriculum en/of de gymlessen van groep 1 en 2, kan de diversiteit van alle kleuters worden omarmd. En hierin biedt de school een buitenkans. Want daar zijn immers alle kinderen welkom.

Grote zus en kleine zus

“Hé wat is hier gebeurd?” vroeg ze, toen ze terug kwam lopen van de gymzaal en terug naar groep 7. Had ze dat wel goed gezien? Fietste haar jongste zusje daar nou over het plein? Maar die kan toch nog helemaal niet fietsen...

Fietsen als kinderrecht

Op een meer fundamenteel niveau is het mogelijk om fietsen te zien als een kinderrecht. Of een voorwaarde om aan andere kinderrechten toe te komen. Een kind heeft het recht om, net als ieder ander, te leren fietsen in een samenleving die haar infrastructuur heeft ingericht op fietsende burgers. En als kinderen daarvan geen gebruik kunnen maken, raken ze onterecht buitengesloten. De kans dat het hier gaat om een grote groep kinderen, dringt zich op wanneer we de huidige cijfers bekijken. Uit landelijk onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat:

- 30-50 procent van de kinderen (regelmatig) met de auto naar school gaat;
- 33 procent van de kinderen in het regulier onderwijs nooit naar school fietst;
- 73.000 kinderen in het regulier onderwijs nooit hebben geleerd om te fietsen (4%);
- 88 procent van de kinderen in het

speciaal onderwijs met de taxi(bus) naar school gaat;

- Steeds meer kinderen als vracht meegaan in de bakfiets en daardoor zelf niet fietsen. En wie niet fietst, mist belangrijke ervaringen. (De Roode & De Geus, 2024; Fietserbond 2025; NJI, 2025; Wilderink et al., 2026).

Actieve zorgplicht

De samenleving heeft een gezamenlijke opvoedingsverantwoordelijkheid voor alle kinderen. En als kinderen opgroeien in gezinnen die niet in staat zijn om met hun kinderen te fietsen, ontstaat er ongelijkheid – zeker wanneer gezinnen structureel met beperkingen te maken hebben of als kinderen groot worden in buurten waar de omgeving zelf een

drempel opwerpt (dicht bij een verkeersweg, in een onveilige buurt, met weinig kinderen, etc.).

Vanuit de gezamenlijke opvoedingsverantwoordelijkheid zou je kunnen stellen dat de overheid een actieve zorgplicht heeft om elk kind toegang te geven tot zelfstandige mobiliteit per fiets, inclusief de kans om het te leren en te blijven doen in een veilige infrastructuur. Fietsen is in Nederland zo’n belangrijke culturele vorm van mobiliteit dat het voor alle kinderen mogelijk zou moeten zijn.

Wat staat hier op het spel?

Als kinderen niet kunnen fietsen, staan belangrijke waarden op het spel. Allereerst omdat een kind in Nederland

Fietsen als toegangspoort tot kinderrechten

Fietsmobiliteit is een instrument om andere, expliciet erkende kinderrechten uit te kunnen oefenen

Bron: Unicef.nl

zonder fietsvaardigheid beperkt raakt op het vlak van andere kinderrechten (zoals hierboven is afgebeeld). Als de school niet op loopafstand ligt, is een kind altijd afhankelijk van een ander. Als de sportclub verder weg ligt kan het kind daar niet alleen naartoe en hetzelfde geldt voor afspraken met vrienden. Mobiliteitsarmoede bij kinderen is een vorm van sociale uitsluiting.

Het tweede argument richt zich op de Nederlandse infrastructuur. Naar wordt aangenomen behoort die tot de beste fietsinfrastructuur ter wereld — maar die infrastructuur is ‘ontworpen voor fietsers’. Een kind zonder fietsvaardigheden loopt in zo’n samenleving tegen meer beperkingen aan dan in een samenleving waar fietsen veel minder de norm is. De Nederlandse overheid heeft de omgeving fietsafhankelijk gemaakt en daarmee ontstaat tegelijkertijd een zorgplicht.

Ten derde kunnen kinderen die niet kunnen fietsen een kleinere wereld ervaren. Hun zelfstandige weg in de samenleving is afhankelijker van auto’s en openbaar vervoer waarin ze als kind

nog niet alleen op pad kunnen. En dat leidt tot ongelijke kansen ten opzichte van kinderen die wel fietsend hun leefwereld kunnen verrijken.

Tijd tekort

Hij fietst en fietst en fietst...alsof hij wat in te halen heeft. Hij kiest het brede pad, haalt andere kinderen in – versnelt op de rechte stukken en geniet. Hij is helemaal aan! Wat een verovering is het voor Stijn, dat hij nu fietsen kan. Ik sta op zijn schoolplein in de derde week van het fietsproject. Elke pauze fietst hij, zegt zijn leerkracht. Elke pauze! En hij kon het aan het begin nog helemaal niet, zegt de student. Hij is er helemaal voor gegaan. En nu kan hij het. Fietsen en fietsen en fietsen...de zon draait steeds met hem mee....

Fietsplezier voor iedereen

Op steeds meer plaatsen in Nederland worden fietslessen aangeboden op scholen. En wat mij betreft hoort het met het beweegthema rijden en glijden thuis in de kerndoelen van bewegingsonderwijs.

Zelf ben ik actief in de pedagogische werkplaats Fiets je vrij waar we fietslessen ontwerpen voor kinderen in groep 1 en 2 en ons richten op hun fiets-ecosystemen. In de fietslessen staat fietsplezier centraal. Dat betekent dat kinderen vooral veel fietsen op hun eigen manier – en dat daar vanuit de zone van naaste ontwikkeling wordt gekeken naar het uitbreiden van mogelijkheden. Alle kinderen starten op een loopfiets en zijn daarin aan elkaar gelijk. En aan het eind van het project heeft elk kind een eigen fiets. Voor kinderen die nog geen

fiets hebben, werken we daartoe vaak samen met de brugfunctionaris.

Op dit moment wordt Fiets je vrij aangeboden op diverse scholen in Zwolle en Lelystad (zie ook het artikel van Leon van der Veen, elders in dit blad). En er is uitbreiding op komst.

Fietsplezier vraagt om goed kijken en meebewegen. De bedoeling van Fiets je vrij is om in samenwerking goede fietspraktijken tot stand te brengen. En wat goed is, is niet overal hetzelfde. De diversiteit van kleuters en de omstandigheden waarin zij opgroeien, vragen steeds opnieuw om maatwerk. En dat leidt tot heel verschillende lokale netwerken en praktijken. Ik vind dat steeds opnieuw een mooie zoektocht.

Fiets je vrij is een project van het lectoraat Bewegen, School en Sport van Hogeschool Windesheim en wordt uitgevoerd door Frank Beekers, Lukas van Doodewaard, Leon van der Veen en Corina van Doodewaard.

Scan of [klik](#) naar Fiets je vrij

Wil je op de hoogte blijven? Neem dan vooral contact op! ●

Bronnen

Scan of [klik hier](#) naar de bronnen

Contact

CL.van.Doodewaard@windesheim.nl

Corina van Doodewaard is senior onderzoeker op het gebied van bewegen en inclusie bij het lectoraat Bewegen, School en Sport. Daarnaast is zij senior opleidingsdocent pedagogiek in de bachelor LO en master LOSP van de Calo, Hogeschool Windesheim in Zwolle

Foto's

Frank Beekers en Corina van Doodewaard

Kernwoorden

fiets je vrij, fietsles, fietsplezier, mobiliteitsarmoede

